

Ministerie van Justitie

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving

Programmabureau Eergerelateerd Geweld

Postadres: Postbus 20301, 2500 EH Den Haag

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Bezoekadres

Schedeldoekshaven 100
Kamer H 8.20-21
2511 EX Den Haag
Telefoon (070) 3 70 79 11
Fax (070) 3 70 79 00

Datum	27 juni 2008
Ons kenmerk	5549797/08/VBBV
Bijlage(n)	3
Onderwerp	Vierde voortgangsrapportage Programma Eergerelateerd Geweld

Bij beantwoording de datum en ons kenmerk vermelden. Wilt u slechts één zaak in uw brief behandelen.

1. Inleiding

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), de Minister voor Wonen, Wijken en Integratie (WWI), de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) de vierde voortgangsrapportage van het Programma Eergerelateerd Geweld aan.

In deze vierde voortgangsrapportage kan ik resultaten melden waaraan de afgelopen twee jaren hard is gewerkt. Zo is bij de politie eergerelateerd geweld een vast onderdeel van de opleiding aan de politieacademie geworden, komt er opvang voor mannen en worden de eerste stappen naar internationale samenwerking gezet. De zichtbaarheid van de aanpak van eergerelateerd geweld groeit. De afgelopen rapportageperiode laat de ontwikkeling van de programmatische werkwijze zien. Vanuit de eerste fase, waarin het programma is opgestart, waarin draagvlak is verkregen bij diverse beroepsgroepen en waarin tal van maatregelen zijn ontworpen en ontwikkeld, ligt de nadruk in deze fase op verdere ontwikkeling van maatregelen én op implementatie van maatregelen die tot stand zijn gebracht. In 2009 richt de aanpak zich op verdere implementatie en borging, waarna in 2010 borging, afronding en evaluatie centraal staan. Dat betekent dat in deze fase vooral andere organisaties dan die van het programma de aanpak dragen. Voor het programma betekent dit dat de nadruk op procesregie ligt. Het programma richt zich daarbij op die maatregelen die op landelijk niveau genomen moeten worden en waarin het initiatief bij de rijksoverheid past.

In de vorige voortgangsrapportage (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 30 388, nr. 23) heb ik uw Kamer gemeld dat het programma is aangesloten bij het project Veiligheid Begint Bij Voorkomen. De eerstvolgende rapportage van het project Veiligheid Begint Bij Voorkomen stuur ik u in oktober

2008. Vanwege de samenhang tussen het programma Eergerelateerd geweld en het project Veiligheid Begint Bij Voorkomen ben ik voornemens om de volgende voortgangsrapportages eergerelateerd geweld in de rapportages van het Project te integreren.

In de volgende hoofdstukken zullen de belangrijkste maatregelen van het programma per thema nader worden toegelicht.

2. Thema maatschappelijke preventie

Meerjaren Kaderprogramma Minderheden 'Aan de goede kant van de eer'

Eind 2007 is, zoals aan uw Kamer gemeld, het kaderprogramma 'Aan de goede kant van de eer' gestart (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 30 388, nr 21). Binnen dit programma werken Vluchtelingenorganisaties Nederland (VON), het Inspraak Orgaan Turken (IOT), de Samenwerkende Turkse Organisaties Overijssel (STO) en het Samenwerkingsverband van Marokkanen (SMN) samen met ruim 80 achterbanorganisaties aan de versterking van een preventieve aanpak van eergerelateerd geweld op landelijk en lokaal niveau. De koepelorganisaties hebben in de afgelopen periode een brede kennismaking gerealiseerd onder de eigen achterbanorganisaties over de aanpak van het kaderprogramma en de rollen en taken van zelforganisaties. Betrokkenheid bij de aanpak en een actieve, eigen inzet van achterbangroepen zijn hierbij cruciaal. VON heeft een landelijke stuurgroep van achterbanorganisaties opgezet. Deze stuurgroep heeft een informatiebrochure opgesteld met de visie en aanpak van VON voor achterbangroepen en instellingen. Het IOT heeft door middel van een inventarisatie en gesprekken met de aangesloten federaties betrokkenheid verkregen voor deelname en invalshoeken bepaald voor verbreding en verdieping van de bewustwording. Deze brede kennismaking wordt nu omgezet in afspraken over lokale initiatieven. In februari heeft een eerste training voor de achterban plaatsgehad. Het SMN voert onder achterban- en netwerkorganisaties op dit moment een soortgelijke inventarisatie als van het IOT uit. De STO heeft naast Arnhem en Almelo in Enschede en Deventer kerngroepen met vrouwen geformeerd. De vrouwennetwerken benaderen op dit moment achterbanorganisaties voor kennisoverdracht over de aanpak en steun voor het handelingsprotocol, dat in 2007 tot stand is gekomen en waarover aan uw Kamer in de vorige voortgangsrapportage is bericht. Voorbereidingen voor de brochure 'eerste kennismaking met...', bedoeld voor de eerste brede kennisverspreiding over de aanpak, zijn conform de planning gestart. De koepelorganisaties leveren hieraan, mede vanuit contacten die zij vanuit het project onderhouden met achterbanorganisaties en instanties als de vrouwenopvang, de GGZ, de IND en asieladvocatuur, ieder een eigen bijdrage.

Op lokaal niveau hebben koepelorganisaties met verschillende gemeenten verkennende gesprekken gevoerd over samenwerking in de aanpak. VON, IOT, SMN en Rotterdam hebben eerste afspraken gemaakt over de invulling van de samenwerking op lokaal niveau en de benodigde inzet van de koepelorganisaties en lokale professionele partijen. In door STO geïnitieerde overleggen met professionele organisaties en gemeenten hebben de gemeenten positief gereageerd en samenwerking toegezegd. De bij VON aangesloten Koerdische Vereniging Midia heeft in februari

van dit jaar een conferentie over eengerelateerd geweld gehouden met vertegenwoordigers uit binnen- en buitenland. Hierin is ingegaan op de wederzijdse verschillen en overeenkomsten in de problematiek en aanpak.

Preventie als onderdeel lokale aanpak

De Minister voor WWI heeft in haar brief over het kaderprogramma (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 30 388, nr 21) meegedeeld het overleg te zullen aangaan met de 10 gemeenten waar het kaderprogramma grotendeels zal worden uitgevoerd. Ten behoeve van de selectie zijn 18 door de koepelorganisaties voorgeselecteerde gemeenten benaderd met een inventarisatie over de lokale stand van zaken in de aanpak van eengerelateerd geweld en de lokale belangstelling voor een preventieve aanpak. In het kader van deze inventarisatie is ook een aantal vragen voorgelegd aan het Landelijk Expertise Centrum bij de politie Haaglanden (LEC), de Federatie Opvang (FO) en de vier aan het kaderprogramma deelnemende migrantenkoepels zelf. De eerste en voorlopige indruk is dat er grote verschillen zijn tussen de gemeenten onderling. Sommige gemeenten hebben al beleid in ontwikkeling of kennen al lopende projecten rondom eengerelateerd geweld. Andere gemeenten hebben op dit punt nog geen initiatief genomen. Op basis van de uitkomsten van de inventarisatie selecteert de Minister voor WWI rond de zomer de gemeenten om het gesprek aan te gaan over lokale samenwerking in de uitvoering van 'aan de goede kant van de eer' en de versterking van een lokale preventieve aanpak.

Onderwijsproject ROC's

Het onderwijsproject ROC's heeft enige startproblemen gekend. De onderzoeksrapportage over vroegsignalering, registratie en casuïstiek, die deel uitmaakt van dit project, wordt in de zomer van 2008 verwacht. De overige producten - publieksbrochure, casuïstiekbeschrijvingen, naslagboekje netwerk zorg en veiligheid, handleiding 'omgaan met eengerelateerde kwesties', een module weerbaarheidstraining en plan van aanpak voor scholen - zijn in de maak en worden gepresenteerd tijdens een slotconferentie die in het najaar zal plaatsvinden.

De Minister voor WWI heeft daarnaast opdracht gegeven aan Sardes voor een inventarisatie om een beeld te verkrijgen van de wijze waarop onderwijsinstellingen omgaan met eengerelateerd geweld en waar hun behoeften liggen. Om scholen niet onnodig te bevragen en om gerichte informatie te krijgen van scholen in regio's met risicogemeenschappen is gekozen voor een inventarisatie onder scholen (Voortgezet Onderwijs en Middelbaar Beroepsonderwijs) in vijftien grotere gemeenten, namelijk: Rotterdam, Den Haag, Utrecht, Amsterdam, Roosendaal, Almere, Gouda, Den Bosch, Eindhoven, Enschede, Arnhem, Almelo, Venlo, Leeuwarden en Tilburg. De eindrapportage wordt in de zomer 2008 verwacht.

3. Thema opvang en bescherming

Opvang mannelijke slachtoffers van eengerelateerd geweld

De Staatssecretaris van VWS overlegt met Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht over het realiseren van 40 opvangplaatsen voor mannen. Hoewel vooral deze gemeenten een behoefte aan opvang voor mannen en jongens hebben, zullen de plaatsen landelijk toegankelijk zijn. De Staatssecretaris van VWS heeft aangegeven deze plaatsen voor de duur van twee jaren mede te willen financieren. Bij de inrichting van deze opvangplaatsen zal met organisaties als het COC worden samengewerkt bij de ontwikkeling van behandelmethodieken. Het is de bedoeling dat per 1 juli 2008 de eerste opvangplekken operationeel zijn.

Pilots opvang en hulpverlening minderjarige meisjes

Sinds een jaar lopen er twee pilots om specifieke ervaring op te doen met adequate opvang van minderjarige meisjes die bedreigd worden met eengerelateerd geweld. Inmiddels hebben deze pilots een aantal interessante bevindingen opgeleverd. Een opmerkelijke ontwikkeling is het verkorten van de verblijfsduur door vroeg in het proces contact te leggen met de ouders. Door deze handelwijze wordt bij de ouders veel "goodwill" gekweekt. Deze vormt de basis om met de familie te bemiddelen over de eerschending en het herstel hiervan zodat het meisje niet langer opvang nodig heeft. Hierbij werken de pilots samen met het LEC. In een groot aantal gevallen heeft deze bemiddeling het mogelijk gemaakt dat de meisjes weer terug naar huis konden.

Na een jaar lijkt de conclusie gerechtvaardigd dat bij de opgevangen meisjes meestal sprake is van 'meervoudige problematiek'. De dreiging van eengerelateerd geweld valt samen met LVG-problematiek (licht verstandelijke handicap), puberproblematiek, huiselijk geweld en een criminele en / of gewelddadige achtergrond van de familie. In de volgende rapportage wordt verder ingegaan op de betekenis van deze 'meervoudige problematiek'. De ervaringen van de pilots worden ingebracht in het professionaliseringstraject van de FO (zie hieronder).

Modelprotocol

Het 'modelprotocol' voor het vastleggen van werkafspraken tussen vrouwenopvang, politie, openbaar ministerie en jeugdzorg heeft de vorm gekregen van een handleiding voor het maken van samenwerkingsafspraken en een modelprotocol. In sommige regio's is al sprake van samenwerking en kan het protocol als checklist dienen. In andere regio's is vooral behoefte aan een handleiding voor het organiseren van de ketensamenwerking. De handleiding wordt onder de instellingen voor Vrouwenopvang, maar ook in de trajecten bij politie, openbaar ministerie en jeugdzorg verspreid.

Professionalisering vrouwenopvang

Het professionaliseringstraject van de vrouwenopvang dat door de FO wordt getrokken is begin 2008 gestart. Op 5 juni a.s. is een landelijke werkconferentie georganiseerd waar de Staatssecretaris van VWS het woord heeft gevoerd. Op deze bijeenkomst is de eerste methodische richtlijn gepresenteerd die in dit professionaliseringstraject is uitgewerkt. Ook andere resultaten, zoals de bevindingen van de pilots minderjarige meisjes, informatievoorziening eengerelateerd geweld en de voortgang in de ketensamenwerking tussen politie en vrouwenopvang (de eerder genoemde handleiding) zijn tijdens deze landelijke werkconferentie gepresenteerd.

Jeugdzorg

Het programma Eergerelateerd Geweld voert overleg met diverse veldpartijen uit de jeugdzorg: aanbieders, bureaus jeugdzorg, inkopers en beleidsmakers. Met dit overleg helpt het programma Eergerelateerd Geweld de veldpartijen bij het ontwikkelen van expertise op het onderwerp eergerelateerd geweld. Het overleg heeft al verschillende maatregelen opgeleverd, die nu verder worden ontwikkeld, zoals een aandachtsfunctionaris bij elk bureau jeugdzorg belast met bijvoorbeeld advies en opleiding. Er zal een serie artikelen worden gepubliceerd in de vakliteratuur teneinde de deskundigheid van de professionals in de jeugdzorg te bevorderen. De koepelorganisatie van de jeugdzorg, de Maatschappelijk Ondernemingsgroep (MO-groep), heeft aangegeven dat het veld behoefte heeft aan een cursus 'eergerelateerd geweld'. Hierbij zal worden aangesloten op een breder cursusaanbod voor professionals.

Informatievoorziening

In het project informatievoorziening bij de vrouwenopvang zijn in maart 2008 zowel het informatieprofiel als de gegevensset voor de informatiesystemen vastgesteld. In de huidige fase van het project wordt met de producenten van de al in gebruik zijnde informatiesystemen bij de opvanginstellingen gesproken. Daarbij komt ook de gegevensexport vanuit de lokale systemen van de opvanginstellingen naar de landelijke database van de Federatie Opvang aan de orde.

4. Thema strafrechtelijke aanpak

Onderwijs

Het speciaal voor de Politieacademie ontwikkelde onderwijspakket eergerelateerd geweld wordt nu geïntegreerd binnen het onderwijsprogramma. Studenten, die vorig jaar september de opleiding zijn begonnen, zullen in september 2008 het onderdeel "eergerelateerd geweld" volgen. Voor het postinitieel onderwijs worden nu docenten en trainers opgeleid, waarna in september 2008 met het onderwijs wordt begonnen.

Voor wat betreft het onderwijs voor de zittende en staande magistratuur heeft het opleidingsinstituut voor de rechterlijke macht (SSR) een opleidingsmodule ontwikkeld. In het najaar van 2008 wordt de eerste cursusdag georganiseerd. Op basis van de bevindingen van deze eerste cursusdag zal de module definitief worden vastgesteld en in het onderwijsprogramma 2009 worden opgenomen. Ter introductie van deze onderwijsmodule rondom de aanpak van eergerelateerd geweld heeft SSR op 14 mei jl. een zogeheten 'kick-off dag' georganiseerd.

Los daarvan zal in het landelijk overleg voor officieren van justitie die huiselijk geweld in portefeuille hebben, komend najaar een dagdeel aan het onderwerp "eergerelateerd geweld" worden besteed.

Voor deze vormen van onderwijs, maar ook voor andere trajecten van deskundigheidsbevordering bij andere beroepsgroepen, is in samenwerking met het regiokorps Amsterdam-Amstelland een

educatieve film over de aanpak van eengerelateerd geweld geproduceerd. Deze film is op 29 mei 2008 in Amsterdam vertoond en zal ook tijdens de werkconferentie van het professionaliseringstraject van de vrouwenopvang (zie hierboven) vertoond worden.

Landelijke uitrol politie

De landelijke uitrol valt uiteen in de volgende onderdelen:

- aanwijzing regionaal contactfunctionaris;
- gebruik query;
- uitrol binnen de afzonderlijke regio's;
- samenwerking strafrecht- en zorgketen;
- samenwerking met minderheden(organisaties).

Elk korps beschikt over een regionale contactfunctionaris, zoals in de vorige voortgangsrapportage is gemeld. Inmiddels is de query in 11 regio's geïnstalleerd en in zes daarvan wordt deze ook gebruikt. Gebleken is dat in verschillende regio's een query niet nodig is om (conform de 'methode MEP') een overzicht te krijgen van zaken waarin sprake kan zijn van eengerelateerd geweld. Verschillende regio's gebruiken de query als monitoringinstrument, wat de uiteindelijke bedoeling is. Via de contactfunctionarissen en via de korpsleiding wordt het gebruik van de query vanuit het Programma Eengerelateerd Geweld bevorderd, onder andere om deze gedurende een week als monitoringinstrument te gebruiken om een eerste inzicht in de werklast voor de regio's te krijgen. De contactfunctionarissen zullen in de komende periode een plan van aanpak voor de 'uitrol' binnen het eigen korps maken.

In maart van dit jaar heb ik een brief naar de korpschefs gestuurd, waarin ik de verwachtingen voor de uitrol binnen de korpsen heb toegelicht met de uiteindelijke resultaten als in 2010 de doelstellingen van het programma zijn gerealiseerd.

Vanuit het programma worden de contactfunctionarissen ondersteund in hun werk, bijvoorbeeld met een speciaal aan een plan van aanpak voor de uitrol gewijde themadag. In het plan van aanpak krijgen ook de resterende aspecten een plaats. In maart 2008 is een themadag voor de contactfunctionarissen gewijd aan samenwerking met hulpverlenende instanties en aan het opbouwen en onderhouden van een netwerk met minderheden en hun lokale organisaties. Ten slotte nemen de contactfunctionarissen en taakaccenthouders, die als zodanig in de politieregio's zijn benoemd als eerste deel aan de hierboven toegelichte postinitiële opleiding.

Landelijk Expertise Centrum (LEC)

Het LEC ontwikkelt zich en heeft in de afgelopen rapportageperiode personele uitbreiding gekregen. Ook zijn werkafspraken gemaakt ten behoeve van de advisering aan de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Binnen het LEC vindt wetenschappelijk onderzoek plaats. De resultaten hiervan worden in het volgende hoofdstuk besproken.

Openbaar ministerie

Als vervolg op de beleidsbrief die het College van Procureurs-generaal in oktober 2006 onder meer naar de hoofdofficieren van justitie heeft gestuurd, is binnen het College besloten een 'aanwijzing eengerelateerd geweld' te ontwikkelen. Deze zal in het najaar van 2008 gereed zijn.

5. Overige resultaten

Informatie omvang eengerelateerd geweld

Ik heb uw Kamer tijdens de beantwoording van de mondelinge vragen van het lid Arib over de Alkmaarse stationsmoord op 27 mei 2008 in reactie op een vraag van het lid Karabulut aangegeven dat langs verschillende wegen een beeld wordt verkregen van de omvang van eengerelateerd geweld in Nederland. In de vorige voortgangsrapportage (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007-2008, 30 388, nr. 23) heb ik uw Kamer al gemeld waarom ik voor het verkrijgen van een beter beeld van de omvang van eengerelateerd geweld aan het LEC opdracht heb gegeven dit voor de eigen werkvoorraad uit 2006 te onderzoeken. De eerste fase van dit onderzoek betreft de toeleiding van zaken naar het LEC (in 2006 nog de Unit MEP). De rapportage over deze fase zal u na de verwachte aanbidding eind juni 2008 worden toegezonden, dit mede in het licht van het verzoek van het lid Azough tijdens de regeling van werkzaamheden op 3 juni 2008. Ik wil hierbij nog duidelijk maken dat het in dit onderzoek gaat om 422 zaken waarover aan de Unit MEP advies is gevraagd omdat het mogelijk om eengerelateerd geweld zou gaan. Het rapport beschrijft uitvoerig de (on)mogelijkheden van het "tellen" van zaken waarin eengerelateerd geweld speelt. De uitkomsten van deze rapportage zijn bijzonder nuttig voor de 'landelijke uitrol' bij de politie. Het tweede deel van het onderzoek, waaraan nu wordt gewerkt, richt zich op de analyse en de werkwijze van de Unit MEP. In het derde deel, dat voor het einde van dit jaar gereed is, zal onder meer worden gerapporteerd over de bevindingen met betrekking tot de aard, de ernst en de aanleiding van het geweld in de onderzochte zaken. De analyse van deze bevindingen zal zich ook richten op de herkomst uit de betrokken migranten- en vluchtelingengroepen.

Registratie van zaken van eengerelateerd geweld, met name door de politie, draagt ook bij aan een beter beeld van de omvang van deze problematiek. Tijdens de beantwoording van de mondelinge vragen van het lid Arib op 27 mei 2008 over de Alkmaarse stationsmoord is hier door het lid Karabulut naar gevraagd. Ik heb uw Kamer hierover in reactie op de motie-Van Dijk (Tweede Kamer, vergaderjaar 2006 - 2007, 30 388, nr. 17) een brief gestuurd waarin ik duidelijk maak hoe de motie kan worden uitgevoerd (Tweede Kamer, vergaderjaar 2006 - 2007, 30 388, nr. 22) en waar ik naar verwijs.

Onderzoek partnerdoding bij etnische minderheden

Bij brief van 21 februari 2008 heb ik u het rapport "Partnerdoding door etnische minderheden" van het Willem Pompe Instituut voor Strafrecht- wetenschappen toegestuurd. Daarbij heb ik gemeld dat inmiddels aan het Willem Pompe Instituut opdracht was verleend voor een vervolgonderzoek "Eerwraak en eengerelateerd geweld. Karakteristieken van verdachten en hun slachtoffers". Hoewel

het in de bedoeling lag dat dit rapport in april jl. beschikbaar zou komen, is de uitvoering ervan vertraagd. Dit rapport en de u toegezegde beleidsreactie op beide rapporten zal ik dan ook pas in de volgende voortgangsrapportage kunnen geven.

Lokale aanpak

Inmiddels is de aanpak van eengerelateerd geweld in Rotterdam zeer succesvol. Deze is voor de regiogemeenten in een 'workshopcarrousel' van de begeleidingscommissie Integrale veiligheid Rotterdam-Rijnmond uitvoerig gepresenteerd. De Rotterdamse aanpak van eengerelateerd geweld ontwikkelt zich ook volgens een model van procesregie. In juni 2008 wordt de tussenrapportage aan het College van Burgemeester en Wethouders van Rotterdam aangeboden. In de volgende voortgangsrapportage zal ik u daarover berichten.

Amsterdam is inmiddels met de eigen aanpak van eengerelateerd geweld begonnen. Voorts beslist het College van Burgemeester en Wethouders van Almelo deze maand over een aanpak van huiselijk en eengerelateerd geweld in Almelo.

Als 'G4' werken Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht ook al samen met de aanpak van huiselijk geweld en bij de opvang van mannen die slachtoffers zijn van eengerelateerd geweld (zie hierboven). Hiermee wordt de aanpak voor eengerelateerd geweld ook aan deze trajecten verbonden.

Handleiding privacy en beroepsgeheim bij gegevensuitwisseling

Bij de aanpak van eengerelateerd geweld is het belangrijk zo zorgvuldig mogelijk met persoons- en adresgegevens om te springen. Het is voor de veiligheid immers van groot belang dat de verblijfplaats van het slachtoffer voor mogelijke daders geheim blijft. Een effectieve integrale aanpak staat of valt echter bij een goede samenwerking tussen de betrokken partners in de keten van signalering, dossieropbouw, weging, casusregie, interventie en evaluatie. Professionals ervaren privacy(regelgeving) vaak als een (hoge) drempel voor samenwerking. De privacyregelgeving en de uitoefening van het beroepsgeheim geven echter veel meer mogelijkheden tot uitwisseling en samenwerking dan in het veld bekend is. Om deze reden is de "handleiding privacyaspecten van gegevensuitwisseling in de aanpak van eengerelateerd geweld en ernstige dreiging" ontwikkeld. In deze handleiding wordt toegelicht in welke gevallen en op welke wijze professionals in het kader van hun samenwerking bij de aanpak van eengerelateerd geweld gegevens kunnen uitwisselen. Zaken als beroepsgeheim en specifieke wetgeving voor bepaalde beroepen zijn hierin meegenomen.

Internationale ervaringen

Door het Programma is geïnventariseerd in welke landen de overheid een specifieke aanpak van eengerelateerd geweld kent. Uit deze inventarisatie is gebleken dat vooral in Zweden, Denemarken, het Verenigd Koninkrijk en Duitsland interessante ervaringen zijn opgedaan. Inmiddels worden met de verantwoordelijke overheden en instellingen afspraken gemaakt voor werkbezoeken die rond de zomer zullen plaatsvinden. In de volgende voortgangsrapportage zal ik u over de uitkomsten berichten.

In België heeft het Adviescomité voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen van de Senaat aandacht gegeneerd voor een aanpak van eengerelateerd geweld. Het LEC heeft eerder dit jaar tijdens een informatieve bijeenkomst de 'methode MEP' toegelicht. Op 9 mei jl. heeft een delegatie van het Adviescomité in Den Haag een toelichting op de aanpak van het Programma gekregen en heeft zij een bezoek aan het LEC gebracht.

Huwelijken tussen neven en nichten

In de beantwoording van de mondelinge vragen over de Alkmaarse stationsmoord van het lid Arib op 27 mei jl. heb ik op de vraag van het lid Van Toorenburg of specifiek gekeken kon worden naar de vrijwilligheid van huwelijken tussen neven en nichten, aangekondigd dit onder de aandacht van de Minister voor WWI te brengen. Het gaat hier in de kern om de vraag naar vrijwilligheid. Daarom breng ik mogelijke problemen van huwelijken tussen neven en nichten onder in het onderzoek naar huwelijksdwang (zie ook hierna).

6. Afgehandelde moties & toezeggingen

Toezegging toezending Brochure aan de TK

De Minister voor WWI heeft tijdens het algemeen overleg met de commissie van Justitie op 13 december 2007 toegezegd dat de Tweede Kamer de Wegwijzer en Waaier Eergerelateerd Geweld ontvangt, die de Minister van OCW op 17 november 2007 mede namens haar heeft verzonden aan de onderwijsinstellingen. De Wegwijzer en Waaier, evenals de begeleidende brief zijn als bijlage bij deze voortgangsrapportage gevoegd.

Toezegging Verdwaalde Gezichten

De Minister voor WWI heeft op 13 december 2007 tijdens het algemeen overleg met de commissie van Justitie toegezegd samen met de Minister van OCW een gesprek te hebben met de stichting Verdwaalde Gezichten. Dit gesprek heeft op 9 april 2008 plaatsgevonden. De Stichting Verdwaalde Gezichten stelt op dit moment een plan op voor een wijze van voortzetting en borging van het project 'Zwarte Tulp' voor het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs.

Toezegging aandacht voor mannelijke slachtoffers eergerelateerd geweld in politietrainingen en politieonderwijs

Nu het initiële en postinitiële onderwijs is afgerond kan ook deze toezegging van de Minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie als afgedaan worden beschouwd. In het onderwijs wordt duidelijk gemaakt wat de verschijningsvormen van eergerelateerd geweld zijn en hoe zowel vrouwen als mannen hiervan het slachtoffer kunnen worden.

Toezegging update stand van zaken opleidingsaanbod in de jeugdzorg

In hoofdstuk 3 is aangegeven op welke wijze wordt gewerkt aan verschillende maatregelen om de deskundigheid van de professionals in de jeugdzorg te bevorderen. Daarmee is de toezegging van de Staatssecretaris van VWS in het algemeen overleg met de commissie van Justitie op 13 december 2007 afgedaan.

Toezegging onderzoek mogelijkheden optreden tegen huwelijksdwang

In het spoeddebat met Uw Kamer op 3 juli 2007 heb ik toegezegd de mogelijkheden te onderzoeken strafrechtelijk of anderszins tegen huwelijksdwang op te treden en hierbij ook de mogelijkheden in andere landen te verkennen. Inmiddels wordt in een onderzoek een update (ten opzichte van het onderzoek door de Adviescommissie voor Vreemdelingenzaken "Eerste hulp bij huwelijksdwang") gemaakt van de situatie in Nederland. Ook geeft het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum opdracht voor een literatuuronderzoek met het doel inzicht te krijgen in de wijze waarop in Frankrijk, Duitsland, Engeland, Zwitserland en België gedwongen huwelijken worden tegengaan. Ik zal u over de uitkomsten in de voortgangsrapportage informeren.

7. Conclusie

In het hierboven geschetste beeld wordt de richting van het Programma Eergerelateerd Geweld in de afgelopen rapportageperiode duidelijk. Deze aanpak richt zich op verbetering van de lokale situatie door weerbaarheid van gemeenschappen te vergroten en professionals beter in staat te stellen eerproblematiek te signaleren en vervolgens op een correcte wijze te handelen. Een bestuurlijke aansturing met een integrale aanpak moet deze werkwijze borgen. Het bijgevoegde planningsdocument biedt u het complete overzicht van maatregelen op het terrein van eergerelateerd geweld.

De Minister van Justitie,